

## Høringsnotat

---

Sivilavdelingen

Dato: 20. oktober 2021

Saksnr: 21/4953

Høringsfrist: 12.11.2021

### **FORSLAG TIL FORSKRIFT OM SIGNATUR I DOMSTOLENE MV.**

#### **1 Høringsnotatets hovedinnhold**

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til forskrift om signatur i domstolene mv.

Ved lov 4. juni 2021 nr. 55 om endringer i domstoloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) ble det vedtatt endringer i prosesslovgivningen, ved at enkelte av bestemmelsene i midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (heretter omtalt som midlertidig lov eller den midlertidige loven) ble gjort permanente. I domstoloven § 197 a femte ledd ble det gitt hjemmel for å gi forskrift om fremgangsmåter for signering.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår forskriftsregler om signaturløsninger som i stor grad sammenfaller med signaturløsningene som ble innført i den midlertidige loven. Formålet med høringsnotatet er å innføre effektive og fleksible signaturløsninger i domstolene, samtidig som hensynet til rettsikkerhet ivaretas.

Den midlertidige loven opphører å gjelde 1. desember 2021. Departementet tar sikte på å legge opp arbeidet slik at forskriften kan tre i kraft innen den midlertidige loven opphører å gjelde. Det er begrunnelsen for at det er satt en kortere høringsfrist enn det som ellers er vanlig. Det er her også grunn til å nevne at forskriftsarbeidet allerede har et godt grunnlag ut fra aktørenes erfaring med og innspill til de midlertidige reglene.

#### **2 Bakgrunnen for forslagene i høringsnotatet**

##### **2.1 Midlertidige tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19**

Midlertidige regler som utfyller og supplerer prosessregelverket for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19, har vært i kraft siden 28. mars 2020. Formålet med reglene er å tilrettelegge for en forsvarlig og rettsikker virksomhet i domstolene, politiet og påtalemyndighet mv. samtidig som smitteverntiltak overholdes.

Reglene ble først fastsatt i midlertidig forskrift 27. mars 2020 nr. 459 om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19. Reglene ble videreført i den midlertidige loven, som ble supplert med ytterligere midlertidige regler ved endringslov 19. juni 2020 nr. 82. Ved lov 6. november 2020 nr. 125 om forlengelse av den midlertidige loven, ble den midlertidige lovens varighet forlenget fra 31. oktober 2020 til 1. juni 2021, og ved endringslov 25. mai 2021 videre forlenget til 1. desember 2021.

## **2.2 Endringer i de permanente reglene om signatur og elektronisk forkynnelse**

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 18. desember 2020 på høring et forslag om endringer i prosessregelverket, med høringsfrist 26. januar 2021. I høringsnotatet drøftet departementet behovet for permanente lovendringer på bakgrunn av erfaringer med de midlertidige tilpasningene i prosessregelverket. Departementet foreslo blant annet permanente regler om signaturløsninger i domstolene. Forslagene bygget på erfaringer med de midlertidige reglene om signatur. Høringsnotatet omfattet også permanente regler om elektronisk forkynnelse og telefonforkynnelse som det ikke redegjøres nærmere for i dette høringsnotatet.

I Prop. 161 L (2020–2021) foreslo Justis- og beredskapsdepartementet endringer i domstolloven og tvangsfullbyrdelsesloven for å øke fleksibiliteten ved signering i domstolene og hos namsmannen. Det ble blant annet foreslått en endring i forskriftshjemmelen i domstolloven § 197 a femte ledd, slik at Kongen kan gi nærmere regler om fremgangsmåter for signering. Det ble også foreslått en endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 15-19, som innebærer at domstolloven § 197 a skal gjelde også for signering av namsbøker.

De foreslåtte endringene ble vedtatt ved lov om endringer i domstolloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) 4. juni 2021 nr. 55. Endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

## **3 Gjeldende rett**

I prosesslovene stilles det krav om undertegning av blant annet rettslige avgjørelser, jf. tvisteloven § 19-4 andre ledd og straffeprosessloven § 43 og 52, rettsbok, jf. tvisteloven § 13-6 fjerde ledd og straffeprosessloven § 26, og rettsforlik, jf. tvisteloven § 19-11 andre ledd. Ved avsigelse av rettslige avgjørelser er ordningen at avgjørelsen anses avsagt skriftlig når den er undertegnet, jf. tvisteloven § 19-4 andre ledd og straffeprosessloven § 43 tredje ledd. Det er videre et vilkår at rettens leder eller en fagdommer denne utpeker, skal undertegne til slutt, jf. tvisteloven § 19-4 andre ledd og straffeprosessloven § 43 første ledd, eller at siste dommer har underskrevet, jf. straffeprosessloven § 52 første ledd. Tvisteloven § 19-11 regulerer formkrav for rettsforlik, herunder at rettsforliket skal underskrives av partene og rettens medlemmer.

Det følger av jordskiftelova § 6-1 at tvisteloven kapittel 19 gjelder så langt det passer for saksbehandlingen av jordskiftesaker. For rettsboken gjelder tvisteloven kapittel 13, jf. jordskiftelova § 6-13, og for avsigelse av avgjørelser gjelder tvisteloven § 19-4, jf. jordskiftelova § 6-25. Det følger av jordskiftelova § 6-26 at

et rettsforlik skal skrives under av partene og jordskifteretten, og at tvisteloven § 19-11 ellers gjelder.

Også i andre såkalte spesialprosesslover er det tilsvarende krav om undertegning, slik som i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd tredje punktum om at namsmannen skal underskrive namsboken.

Når det i lov stilles krav om underskrift, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes «sikrer notoritet for signaturen», jf. domstolloven § 197 a andre ledd. Bestemmelsen gjelder ved signering av rettsbok, rettsforlik og rettens skriftlige avgjørelser, og både dommere og meddommere kan signere elektronisk, jf. Prop.62 L (2017–2018) side 48.

I den midlertidige loven ble det gitt regler om signaturløsninger og avsigelse av rettslige avgjørelser.

Det følger av midlertidig lov § 7 første ledd at undertegning kan skje ved bruk av en betryggende løsning for elektronisk signatur bestemt av Domstoladministrasjonen (heretter omtalt som e-signaturløsningen). Undertegning kan også skje ved at et bilde av avgjørelsens slutning med underskrift sendes til registrering i det aktuelle saksbehandlingssystem, eller ved at avgjørelsens slutning med underskrift skannes og sendes til slik registrering, jf. § 7 andre ledd (heretter omtalt som bildealternativet). Undertegning anses som skjedd når det foreligger signatur ved bruk av en av løsningene i første eller andre ledd og avgjørelsen er sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem.

Avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med flere dommere kan gjøres ved at alle rettens medlemmer signerer elektronisk på likelydende dokumenter med avgjørelsens slutning, jf. midlertidig lov § 8 første ledd, eller ved at rettens leder, eller en fagdommer denne utpeker, signerer og bekrefter skriftlig at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, jf. § 8 andre ledd (heretter omtalt som fullmaktsalternativet).

I midlertidig lov §§ 10, 11 og 12 er det gitt regler om at de midlertidige signaturløsningene kan brukes ved undertegning av rettsboken, ved inngåelse av rettsforlik og ved undertegning av namsboken.

Formålet med de midlertidige reglene er å gjøre det mulig å oppfylle rettergangslovenes krav om undertegning av rettslige avgjørelser uten at det må skje ved fysisk oppmøte.

#### **4 Behovet for permanente forskrifter**

Den midlertidige loven har varighet til 1. desember 2021. Ved lov om endringer i domstolloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) er det vedtatt at §§ 7, 8, 10, 11, 12 og 12 a i den midlertidige loven oppheves fra det tidspunkt endringsloven trer i kraft. Lovendringen trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Lovendringene bygger i stor grad på tilbakemeldinger fra aktørene om erfaringer

med de midlertidige reglene om signatur og om behovet for permanente regler. Domstolene har ikke tidligere hatt et system for digital signatur. Det har imidlertid lenge vært uttrykt behov for å få innført signaturløsninger og regler som kan supplere eller erstatte kravene som innebærer at dokumenter må underskrives for hånd. Flere av de midlertidige reglene gjelder bruk av det som må kunne sies å være tidsriktige digitale løsninger. Det må kunne legges til grunn en oppfatning om at det rettssøkende publikum forventer at justissektoren digitaliseres i takt med samfunnet for øvrig. Også i en normalsituasjon vil det derfor være behov for digitale løsninger.

Elektronisk signering inngår naturlig i arbeidet med å digitalisere domstolene, og vil i de fleste tilfeller innebære en forenkling og effektivisering. Selv om det er smitteverntiltak som har begrunnet de midlertidige reglene om elektroniske signaturløsninger, er det klart at muligheten for slike signaturløsninger også ellers vil være en fordel, og vil kunne gi større fleksibilitet og medføre besparelser. Det er dermed flere gode grunner for å tilrettelegge for at dokumenter kan signeres elektronisk også uavhengig av behovet som har meldt seg etter utbruddet av covid-19.

Etter domstoloven § 197 a andre ledd er det adgang til å benytte elektronisk signatur på rettens skriftlige avgjørelser, rettsforlik og rettsbøker, så lenge løsningene sikrer notoriteten for signaturen. Domstoladministrasjonen har tatt i bruk en teknisk løsning for elektronisk signatur, som etter Domstoladministrasjonens syn oppfyller kravene i domstoloven § 197 a andre ledd. Departementet legger til grunn at domstolene ved bruk av disse løsningene kan signere dokumenter med direkte hjemmel i domstoloven § 197 a andre ledd. Dette gjelder også jordskifterettene, jf. jordskiftelova § 2-2.

Som det fremgår av Prop. 161 L (2020–2021) punkt 3.3 og 3.4, er det fortsatt behov for en løsning som tilsvarende bildealternativet etter midlertidig lov § 7 andre ledd. Flere høringsinstanser viste til at det særlig var behov for dette alternativet i forbindelse med rettsmeklinger, på bakgrunn av at disse ofte avsluttes etter arbeidstid og uten saksbehandlerbistand. Det ble også vist til at enkelte parter ikke kunne benytte seg av e-signaturløsningen. For øvrig kunne det være behov for bildealternativet dersom e-signaturteknologien svikter. Inntrykket fra høringen var også at det er behov for et fullmaktsalternativ etter mønster av den midlertidige loven § 8 andre ledd og § 10 andre ledd, blant annet når det haster å avsi avgjørelser og når det er tekniske problemer ved andre løsninger.

Det kan være uklart om signering i medhold av bildealternativet og fullmaktsalternativet har hjemmel direkte i domstoloven § 197 a femte ledd. Se Prop. 161 L punkt 3.4 om den nærmere begrunnelsen for forskriftshjemmelen. Departementet følger her opp ved å foreslå forskrifter som klargjør regelverket knyttet til slike signeringsmetoder.

## **5 Departementets vurderinger**

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår her i det vesentlige en videreføring av bestemmelser i den midlertidige loven i forskrifts form. Forarbeidene til den midlertidige loven kan derfor inneholde uttalelser av interesse for forståelsen av

reglene i forskriften. Det vises særlig til Prop. 94 L (2019–2020) kapittel 5 og merknadene til midlertidig lov §§ 7, 8, 10, 11 og 12, samt Prop. 161 L (2020–2021).

## **5.1 Formål og anvendelsesområde**

Det foreslås en egen bestemmelse om formål og anvendelsesområde i forskriften § 1.

Forskriften skal ivareta effektive og fleksible signaturløsninger i domstolene, samtidig som hensynet til rettssikkerhet ivaretas, jf. forskriften § 1 første ledd.

Forskriften gis i medhold av domstoloven § 197 a femte ledd, som etter lovendring 4. juni 2021 nr. 55 gir hjemmel for å gi nærmere regler om elektronisk kommunikasjon «med domstolene, herunder regler om signering og fremgangsmåter for signering». Anvendelsesområdet for forskriften foreslås presisert i forskriften § 1 til å gjelde ved krav om undertegning i prosesslovene. Det vises til Prop. 94 L (2019–2020) punkt 5.3, der det er nærmere redegjort for hva som ligger i dette. Forskriften gjelder både de alminnelige domstolene og jordskifterettene. Forliksrådet anses som en domstol, og vil være omfattet av reglene så langt de passer. Forskriften vil også gjelde ved krav om undertegning av namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19.

## **5.2 Hovedregel om elektronisk signatur (e-signaturløsningen)**

Krav om undertegning av avgjørelser, rettsbøker, rettsforlik og lignende skal sikre notoritet og muliggjøre etterprøving av dokumentene, gjennom blant annet å bekrefte at det er samsvar mellom oppgitt og faktisk avsender og ved å vise at et dokument er en endelig versjon. For elektronisk signering spesielt skal kravet sikre en entydig identifisering av avsenderen, at dokumentet ikke er manipulert, og at det ikke lar seg manipulere i ettertid. Dette stiller krav om at signaturhandlingen må foretas på en måte som beskytter mot forfalskning og misbruk av elektroniske signaturer.

Domstoloven § 197 a andre ledd inneholder regler om dokumenter som skal kommuniseres elektronisk og om underskrift på rettens skriftlige avgjørelser. Bestemmelsen lyder:

«Kreves det med hjemmel i lov underskrift på dokumenter som skal kommuniseres elektronisk, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen. Det samme gjelder der det med hjemmel i lov kreves underskrift på rettens skriftlige avgjørelser.»

Ved lov 4. juni 2021 nr. 55 om endringer i domstoloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) er det vedtatt endringer i domstoloven § 197 a. Lovendringen er ennå ikke trådt i kraft. Når endringen trer i kraft vil domstoloven § 197 a andre ledd andre punktum lyde slik:

«Det samme gjelder der det med hjemmel i lov kreves underskrift på rettens skriftlige avgjørelser, rettsforlik og rettsbøker.»

I Prop. 161 L (2020–2021) punkt 3 fremgår det at bestemmelsen gir tilstrekkelig hjemmel for å benytte elektronisk signatur på rettens skriftlige avgjørelser, rettsforlik og rettsbøker, så lenge løsningene som benyttes oppfyller kravet om å sikre notoritet for signaturen.

Selv om e-signaturløsningen allerede har hjemmel i domstoloven § 197 a, ser departementet det slik at pedagogiske og regeltekniske hensyn kan tilsi at det inntas en bestemmelse om dette i forskriften. Departementet foreslår derfor at det inntas en hovedregel om elektronisk signatur i forskriften § 2. Bestemmelsen tilsvarende midlertidig lov § 7 første ledd.

Etter forslaget i forskriften § 2 første ledd kan undertegning skje ved bruk av en betryggende løsning for elektronisk signatur bestemt av Domstoladministrasjonen. Departementet gjør i denne forbindelse oppmerksom på reglene om elektronisk signatur i lov 15. juni 2018 nr. 44 om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked. Regelverket stiller ikke direkte krav til den løsningen som velges etter forskriften § 2 første ledd, men kan være til hjelp ved de avveininger og vurderinger som gjøres. Det er opp til Domstoladministrasjonen å gjøre en vurdering av hvilke funksjoner det er viktig å sikre og å velge løsninger på denne bakgrunn.

### **5.3 Alternativ signeringsmetode (bildealternativet)**

Løsningene for e-signatur som brukes av domstolene i dag, har vært i bruk siden den midlertidige forskriften trådte i kraft 28. mars 2020. Departementet legger til grunn at e-signaturløsningen vil bli videreutviklet over tid. Som påpekt under punkt 4, har dagens løsning noen begrensninger, og det er inntil videre behov for alternativer til hovedregelen om elektronisk signatur.

Bildealternativet i den midlertidige loven § 7 andre ledd lyder slik:

«Undertegning kan også skje ved at et bilde av avgjørelsens slutning med underskrift sendes til registrering i domstolens saksbehandlingssystem, eller ved at avgjørelsens slutning med underskrift skannes og sendes til slik registrering.»

Hensynet til at avgjørelser avsies og oppbevares på en ensformet måte som også oppfyller krav om langtidsvalidering, tilsier at bildealternativet bare bør kunne brukes i begrenset grad. Bildealternativet vil også innebære flere manuelle operasjoner enn e-signaturløsningen i forskriften § 2. Departementet foreslår derfor at bildealternativet bare skal kunne benyttes når andre signeringsmetoder ikke er tilgjengelige eller når slik signering ikke er hensiktsmessig.

Utgangspunktet er dermed at det først og fremst er alminnelig underskrift eller e-signaturløsningen som skal benyttes, jf. utkastet til forskrift § 3 andre ledd. Ved teknisk feil knyttet til e-signaturløsningen, kan bildeløsningen benyttes. Bildeløsningen kan også benyttes for eksempel ved signering av rettsforlik med utenlandsk part, eller der en part ellers ikke har tilgang på e-signaturløsningen. Forutsetningen er at alminnelig underskrift heller ikke er tilgjengelig eller er at slik signering ikke er hensiktsmessig.

#### 5.4 Avsigelse av rettslig avgjørelse i saker med flere dommere

Som påpekt og redegjort for i Prop. 161 L punkt 3.4, er det fortsatt behov for å videreføre fullmaktsalternativet i den midlertidige loven § 8 andre ledd. Den midlertidige loven § 8 lyder slik:

«Rettslige avgjørelser etter prosesslovene kan avsies ved at alle rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med avgjørelsens slutning ved bruk av signaturløsning som nevnt i § 7 første eller annet ledd. Rettens leder, eller en fagdommer denne utpeker, skal underskrive til slutt. Avgjørelsen anses avsagt når rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, har underskrevet og sendt avgjørelsen til registrering i domstolens saksbehandlingssystem.

Rettslige avgjørelser kan også avsies ved at avgjørelsen undertegnes i samsvar med § 7 første eller annet ledd av rettens leder eller en fagdommer denne utpeker, og denne dommeren bekrefter skriftlig at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold. En slik bekreftelse skal undertegnes av rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, og fremgå enten av samme dokument som avgjørelsen eller i et eget dokument med underskrift. Avgjørelsen anses som avsagt når rettens leder eller den utpekte fagdommeren har underskrevet og sendt avgjørelsen med bekreftelsen til registrering i domstolens saksbehandlingssystem.»

Som det fremgår av Prop. 161 L, har flere domstoler tatt til orde for videreføring av fullmaktsalternativet i midlertidig lov § 8 andre ledd. Departementet legger til grunn at alternativet innebærer en mulighet for effektivisering og forenkling ved avsigelse av rettslige avgjørelser og at muligheten for å signere etter fullmakt bør videreføres. Hensyn til notoritet og etterprøvbarhet tilsier imidlertid at en permanent regel tilsvarende fullmaktsalternativet i andre ledd, bør kreve dokumentasjon på at rettens medlemmer er enige i avgjørelsen. Departementet er i utgangspunktet av det syn at slik dokumentasjon bør være skriftlig, for eksempel i form av e-post eller tekstmelding. Det er imidlertid spørsmål om kravet til dokumentasjon også kan oppfylles på andre måter, for eksempel ved at rettens leder eller fagdommeren denne utpeker noterer i saksbehandlingssystemet på hvilken måte og når avgjørelsens innhold er godkjent. Dette vil trolig være praktisk der dommerne blir enige om avgjørelsens innhold i en videokonferanse. Departementet ønsker høringsinstansenes syn på hva som bør kreves for å oppfylle kravet til dokumentasjon, og på forslaget om at dokumentasjonen må være skriftlig.

Departementet ser ikke grunn til å fastsette ytterligere regler i forskriften om hvilken type dokumentasjon som godtas. Domstolene bør, i samarbeid med øvrige aktører, finne gode rutiner og løsninger for dette.

Departementet legger til grunn at midlertidig lov § 8 første ledd har hjemmel i domstoloven § 197 a. Pedagogiske og regeltekniske hensyn tilsier imidlertid at det inntas en bestemmelse tilsvarende midlertidig lov § 8 første ledd i forskriften. Det foreslås dermed å videreføre bestemmelsen i midlertidig lov § 8 i forskriften, jf. utkast til forskrift § 4, og å supplere den med en regel om dokumentasjon ved anvendelsen av fullmaktsalternativet.

## **5.5 Undertegning av rettsbok, rettsforlik og namsbok**

Som påpekt foran under punkt 5.2, har elektronisk signering av rettsavgjørelser hjemmel i domstoloven § 197 a. Departementet legger til grunn at det i samme bestemmelse er hjemmel for elektronisk signering av rettsforlik og rettsbøker. Dette vil komme enda klarere frem når lov 25. mai 2021 om endringer i domstoloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) trer i kraft. Det vil da uttrykkelig fremgå av domstoloven § 197 a andre ledd andre punktum at også rettsbøker og rettsforlik kan signeres elektronisk. Den vedtatte lovendringen i tvangsfullbyrdsloven § 5-19 første ledd vil også gi domstoloven § 197 a andre ledd tilsvarende anvendelse for namsmannens undertegning av namsboken etter § 5-19.

Selv om undertegning av rettsbok, rettsforlik og namsbok ved ikrafttredelse av lovendringene vil ha hjemmel direkte i lov, mener departementet at det er hensiktsmessig å videreføre de midlertidige reglene i forskriften. Departementet viser til de pedagogiske og regeltekniske hensyn som er påpekt foran i høringsnotatet. Det foreslås derfor bestemmelser tilsvarende den midlertidige loven §§ 10, 11 og 12 i forskriften §§ 5, 6 og 7.

Den midlertidige loven § 10 andre ledd har en særskilt regel om undertegning av rettsboken i saker etter straffeprosessloven. Bestemmelsen lyder slik:

«Rettsbok over forhandlinger i saker etter straffeprosessloven anses undertegnet når den er underskrevet av rettens leder eller en fagdommer som denne utpeker, som skriftlig bekrefter sammen med sin underskrift at rettens øvrige medlemmer har godkjent rettsbokens innhold.»

Begrunnelsen for at bestemmelsen bare gjelder saker etter straffeprosessloven, er at straffeprosessloven § 26 tredje ledd krever at rettsboken undertegnes av dommerne, protokollføreren og rettsvitnet, mens rettsboken i sivile saker bare skal undertegnes av rettens leder og protokollføreren etter tvisteloven § 13-6 fjerde ledd.

Departementet legger til grunn at fullmaktsregelen i midlertidig lov § 10 andre ledd effektiviserer domstolens saksflyt, og at det fortsatt er behov for en slik bestemmelse. Det foreslås derfor å videreføre midlertidig lov § 10 andre ledd i forskriften § 5 andre ledd. Av hensyn til notoritet og etterprøvnbarhet, foreslår departementet at kravet om dokumentasjon i forskriften § 4 tredje ledd skal gjelde tilsvarende.

## **6 Økonomiske og administrative konsekvenser**

Elektronisk signatur har hjemmel i domstoloven § 197 a. Forslaget i forskriften § 2 innebærer en klargjøring, og har ingen økonomiske og administrative konsekvenser. Det samme gjelder forslaget i § 4 første ledd, § 5 første ledd og § 6. Undertegning av namsboken kan i dag skje i henhold til reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-19, jf. domstoloven § 197 a. Forslaget i forskriften § 7 innebærer bare en klargjøring og presisering av dette, og har heller ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.



De alternative signeringsmetodene om bruk av bilde og signering etter fullmakt gir mulighet for økt fleksibilitet. Departementet viser til det som fremgår foran om behovet for disse alternativene. Bruk av disse løsningene vil kunne spare tid og ressurser, særlig i form av utgifter og tid til reise. Forslaget i forskriften § 4 tredje ledd og § 5 andre ledd siste punktum om innsending av dokumentasjon vil kreve noe omstilling fra aktørene, særlig i oppstartsfasen, men kan ikke ses å medføre økte utgifter i noen særlig grad. Departementet legger til grunn at fordelene ved å ta i bruk fullmaktsalternativene klart vil veie opp for eventuelle ulemper.

## **7 Forslag til forskrift**

Forslag til forskrift om signatur i domstolene mv.:

### *§ 1 Formål og anvendelsesområde*

Forskriften skal ivareta effektive og fleksible signaturløsninger i domstolene, samtidig som hensynet til rettssikkerhet ivaretas.

Forskriften gjelder ved krav om undertegning i prosesslovene.

### *§ 2 Elektronisk signatur*

Ved krav om undertegning av rettslige avgjørelser i prosesslovene kan undertegningen skje ved bruk av en betryggende løsning for elektronisk signatur bestemt av Domstoladministrasjonen.

Avgjørelsen anses undertegnet når den er signert ved bruk av en løsning som nevnt i første ledd og er sendt til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

### *§ 3 Alternativ signeringsmetode*

Undertegning av rettslige avgjørelser som nevnt i § 2 kan også skje ved at et bilde av avgjørelsens slutning med underskrift sendes til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem, eller ved at avgjørelsens slutning med underskrift skannes og sendes til slik registrering.

Signeringsmetoden i denne paragrafen kan bare benyttes når andre signeringsløsninger ikke er tilgjengelige eller hensiktsmessige å bruke.

### *§ 4 Avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med flere dommere*

I saker med flere dommere kan rettslige avgjørelser etter prosesslovene avsies ved at alle rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med avgjørelsens slutning ved bruk av signaturløsning som nevnt i §§ 2 eller 3. Rettens leder, eller en fagdommer denne utpeker, skal underskrive til slutt. Avgjørelsen anses avsagt når rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, har underskrevet og sendt avgjørelsen til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

Rettslige avgjørelser kan også avsies ved at avgjørelsen undertegnes i samsvar med §§ 2 eller 3 av rettens leder eller en fagdommer denne utpeker, og som bekrefter skriftlig at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold. Bekreftelsen skal undertegnes av rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, og fremgå enten av samme dokument som avgjørelsen eller i et eget dokument med underskrift. Avgjørelsen anses som avsagt når rettens leder eller den utpekte fagdommeren har underskrevet og sendt avgjørelsen med bekreftelsen til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

Skriftlig dokumentasjon på at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold etter andre ledd skal registreres i domstolenes saksbehandlingssystem.

#### *§ 5 Undertegning av rettsboken*

Rettsboken kan undertegnes etter reglene i §§ 2 og 3.

Rettsbok over forhandlinger i saker etter straffeprosessloven anses undertegnet når den er underskrevet av rettens leder eller en fagdommer som denne utpeker. Dommeren skal sammen med sin underskrift skriftlig bekrefte at rettens øvrige medlemmer har godkjent rettsbokens innhold. Kravet i § 4 tredje ledd gjelder tilsvarende.

#### *§ 6 Undertegning av rettsforlik*

Rettsforlik kan undertegnes ved at partene eller partenes prosessfullmektiger og rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med rettsforliket etter fremgangsmåten i §§ 2 eller 3. Rettens leder underskriver til slutt.

#### *§ 7 Undertegning av namsboken*

Namsboken kan undertegnes etter reglene i §§ 2 og 3. Den signerte namsboken anses som undertegnet når den er sendt til registrering i namsmannens saksbehandlingssystem.

#### *§ 8 Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft 1. desember 2021.